

III.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

OBEČNÁ ČÁST

Název

Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 144/2023 Sb., o veterinárních požadavcích na chov včel a včelstev a o opatřeních pro předcházení a tlumení některých nákaz včel.

1. Vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy a odůvodnění jejích hlavních principů

Předkládaný návrh vyhlášky, kterou se mění vyhláška č. 144/2023 Sb., o veterinárních požadavcích na chov včel a včelstev a o opatřeních pro předcházení a tlumení některých nákaz včel, reaguje na podnět Českého svazu včelařů, který obsahuje návrhy na řešení velmi závažné bakteriální nákazy, hniloby včelího plodu, ve včelstvech v České republice. Tento podnět se opírá o návrhy na řešení jednak ze strany Výzkumného ústavu včelařského, s. r. o., v Dole, jednak o návrhy Univerzity Palackého v Olomouci.

Tyto návrhy odborníků z Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci spočívají v tom, že v případě hniloby včelího plodu není nutné likvidovat všechna včelstva v ohnisku nákazy, jak je tomu dosud, ale že se chovatelskými a dezinfekčními opatřeními dá šíření hniloby včelího moru zabránit. Na druhé straně se vyskytují i názory, že na rozdíl od moru včelího plodu je hniloba včelího plodu vysoce nakažlivá a včelstva mohou uhynout během jedné sezóny, a proto by se měla likvidovat všechna včelstva na stanovišti. Je proto důležité, aby o míře likvidace včelstev na základě prohlídky a výsledků odebraných vzorků rozhodoval úřední veterinární lékař.

Návrh vyhlášky je rovněž třeba přizpůsobit dalším požadavkům vyplývajícím z aplikační praxe, především:

- v případech, kdy je to z odborného hlediska vhodné, je navrhováno sjednocení podmínek a opatření pro nebezpečné nákazy včel, tj. mor včelího plodu a hnilobu včelího plodu;
- navrhuje se umožnit úřednímu veterinárnímu lékaři po odebrání vzorků se zjištěnými klinickými změnami rozhodnout o odběru dalších druhů vzorků na základě odborného posouzení. Přitom pokud vzorky vykazují jednoznačné klinické změny, úřední veterinární lékař již nebude muset v případě podezření z výskytu moru včelího plodu povinně odebrat z jednoho úlu dva různé druhy vzorků;
- jednoznačně se upřesňují podmínky vyloučení podezření z nákazy a potvrzení výskytu nákazy;
- navrhuje se drobné snížení procentuální hranice pro možnost utracení pouze pozitivních včelstev, a zároveň se u hniloby včelího plodu doplňuje podmínka, že v případě utrácení pouze pozitivních včelstev na stanovišti musí být provedena stanovená opatření, aby se zabránilo recidivě onemocnění. Pokud je však zřejmé, že není možné tato opatření splnit, přistupuje se u obou nákaz ke kompletní likvidaci;
- upravují se opatření nařizovaná krajskou veterinární správou chovatelům v ochranném pásmu;
- mění se podmínky ukončení opatření nařízených k tlumení nákaz, konkrétně se vypouští podmínka, aby byla k ukončení opatření v ochranném pásmu splněna nařízená opatření k tlumení nákaz a zároveň všechny odebrané vzorky prokázaly negativní výsledek;
- navrhuje se zrušení zřizování likvidačních komisí.

2. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy se zákonem, k jehož provedení je navržena

Návrh vyhlášky je v souladu s ústavním pořádkem České republiky.

Navrhovaná právní úprava je v souladu se zákonem č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů, a jeho zmocňovacími ustanoveními § 5 odst. 7 písm. a) a § 10 odst. 3 písm. b).

3. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie a obecnými právními zásadami práva Evropské unie

Návrh vyhlášky souvisí s těmito předpisy Evropské unie:

- nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1069/2009 ze dne 21. října 2009 o hygienických pravidlech pro vedlejší produkty živočišného původu a získané produkty, které nejsou určeny k lidské spotřebě, a o zrušení nařízení (ES) č. 1774/2002 (nařízení o vedlejších produktech živočišného původu), v platném znění,
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/429 ze dne 9. března 2016 o nákazách zvířat a o změně a zrušení některých aktů v oblasti zdraví zvířat („právní rámec pro zdravá zvířata“) pokud jde o prováděcí pravomoci svěřené Komisi, v platném znění.

Navrhovaná novela vyhlášky je s těmito předpisy Evropské unie a s právem Evropské unie plně slučitelná.

Návrh není v rozporu s judikaturou soudních orgánů Evropské unie a je v souladu s obecnými zásadami práva Evropské unie (např. zásadou právní jistoty, proporcionality a zákazem diskriminace).

4. Zhodnocení platného právního stavu a odůvodnění nezbytnosti jeho změny

Na základě poznatků z aplikační praxe je třeba upravit některá ustanovení vyhlášky pro jednodušší a hospodárnější zjištění výskytu nákazy a tlumení nákaz. Navrhovaná ustanovení týkající se moru včelího plodu na jedné straně a hniloby včelího plodu na straně druhé se s přihlédnutím k povaze onemocnění co nejvíce sjednocují.

5. Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, na podnikatelské prostředí České republiky

Dopady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty:

V případě navrhované změny týkající se moru včelího plodu lze očekávat snížení nákladů Státní veterinární správy s ohledem na očekávané snížení počtu odebraných vzorků jiných než plástu. Naopak v případě navrhované změny týkající se hniloby včelího plodu lze očekávat zvýšení nákladů Státní veterinární správy z důvodu navýšení počtu vzorků o vyšetřování vzorků měli. Celkově tedy lze předpokládat navýšení nákladů na státní rozpočet. Míra navýšení je odvislá od počtu ohnisek, který však nelze dopředu predikovat.

Dopady na podnikatelské prostředí České republiky:

Navrhované změny budou mít pozitivní vliv na podnikatelské prostředí, jelikož zvyšují monitoring nebezpečné nákazy hniloby včelího plodu, a tím výrazně snižují riziko šíření dané nákazy v ČR. Dále nastavují podmínky pro případy, kdy se nákaza na stanovišti včel vyskytne v malé míře (do 10 %) a umožňuje likvidaci pouze pozitivních včelstev. Tyto případy se dotýkají především včelařů podnikatelů, kteří mají na stanovištích desítky až stovky včelstev.

Dopady na Státní veterinární správu:

U moru včelího plodu se očekává snížení počtu odebraných vzorků, u hniloby včelího plodu se předpokládá navýšení počtu vzorků o vyšetřování vzorků měli, tzn. dopady na Státní veterinární správu by měly být minimální.

Dopady na spotřebitelskou veřejnost:

Změna vyhlášky nebude představovat změnu, která by měla dopad na spotřebitelskou veřejnost.

6. Zhodnocení sociálních dopadů, včetně dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny, dopadů na ochranu práv dětí a dopadů na životní prostředí

Přijetí vyhlášky nebude mít dopad v sociální oblasti.

Z navrhované právní úpravy nevyplývají žádné negativní dopady na životní prostředí.

7. Zhodnocení dopadu navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Návrh vyhlášky nemá žádné negativní dopady ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti mužů a žen.

8. Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Navrhovaná úprava je v souladu s ochranou soukromí a osobních údajů. Návrh vyhlášky neobsahuje úpravu mající vliv na zpracování osobních údajů.

9. Zhodnocení korupčních rizik

Navrhovaná právní úprava neobsahuje žádné ustanovení, které by bylo předmětem korupčního rizika.

10. Zhodnocení dopadů na bezpečnost nebo obranu státu

Navrhovaná právní úprava neobsahuje žádné ustanovení, které by se vztahovalo k bezpečnosti nebo obraně státu.

11. Zhodnocení dopadů na rodiny

Z navrhované právní úpravy nevyplývají žádné negativní dopady na rodiny.

12. Zhodnocení dopadů na územní samosprávné celky

Navrhovaná právní úprava neobsahuje žádné ustanovení, které by mělo dopad na územní samosprávné celky.

13. Zhodnocení souladu navrhovaného řešení se zásadami tvorby digitálně přívětivé legislativy, včetně zhodnocení rizika vyloučení nebo omezení možnosti přístupu specifických skupin obyvatel k některým službám v důsledku digitalizace jejich poskytování (digitální vyloučení).

Navrhovaná právní úprava byla posouzena z hlediska souladu s těmito zásadami pro tvorbu digitálně přívětivé legislativy:

- Zásada budování přednostně digitálních služeb (princip digital by default)
- Zásada maximální opakovatelnosti a znovupoužitelnosti údajů a služeb (princip only once)
- Zásada budování služeb přístupných a použitelných pro všechny, včetně osob se zdravotním postižením (princip governance accessibility)
- Zásada sdílené služby veřejné správy
- Zásada konsolidace a propojování informačních systémů veřejné správy
- Zásada mezinárodní interoperability – budování služeb propojitelných a využitelných v evropském prostoru
- Zásada ochrany osobních údajů v míře umožňující kvalitní služby (princip GDPR)
- Zásada otevřenosti a transparentnosti včetně otevřených dat a služeb (princip open government)
- Zásada technologické neutrality
- Zásada uživatelské přívětivosti.

Předkládaný návrh vyhlášky nevytváří žádné překážky vůči naplňování výše uvedených zásad a nepřináší riziko digitálního vyloučení.

ZVLÁŠTNÍ ČÁST

K čl. I:

K bodům 1 a 2 [§ 3 písm. e) a f)]:

Jde o zpřesnění ustanovení. Za splnění požadavků uložených v mimořádném veterinárním opatření může včelař včelstva získat včelstva i v rámci ochranného pásma.

K bodu 3 [§ 3 písm. f)]:

V úlech může mít chovatel uskladněny souše a zásobní plásty, není tedy třeba, aby udržoval úly prázdné. V tomto ohledu je postačující, že chovatel zabrání přístupu včel do neobsazených úlů.

K bodu 4 [§ 4 písm. b)]:

V ustanovení se navrhuje umožnit úřednímu veterinárnímu lékaři po odebrání vzorků plástů se zjištěnými klinickými změnami na plodu nebo vzorků plástů se zjištěnými příškvary k laboratornímu vyšetření rozhodnout o odběru dalších druhů vzorků na základě odborného posouzení při klinickém vyšetření. Pokud plásty vykazují jednoznačné klinické změny, úřední veterinární lékař již nebude muset povinně odebrat z jednoho úlu dva různé druhy vzorků. Navrhovanou změnou dojde k úsporám nákladů na vyšetření. Kromě toho se jedná o návrat k postupu používanému před rokem 2023, kdy se v ohniscích odebíral z úlu se zjištěnými klinickými změnami pouze jeden druh vzorku (majoritně plást), a tento postup byl funkční a dostačující.

K bodu 5 [§ 5 a § 9]:

Navrhuje se jednoznačné upřesnění vyloučení podezření z nákazy. Pokud je odebrán vzorek podle § 4 písm. b), resp. podle § 8 písm. b), který vyjde laboratorně negativní, je možné odebrat směsný vzorek podle § 4 písm. e), resp. podle § 8 písm. e), a pokud tento vyjde pozitivní, podezření trvá a musí se provést opakovaná klinická prohlídka.

K bodu 6 [§ 6 odst. 1 písm. b) a § 10 písm. b)]:

Navrhuje se jednoznačné upřesnění definice potvrzení nákazy.

K bodu 7 [§ 7 odst. 1 písm. c) bod 1]:

V odstavci 1 písm. c) bodech 1 a 2 se navrhuje drobné snížení procentuální hranice pro možnost utracení pouze pozitivních včelstev, a to s ohledem na vysoký počet recidiv na těchto stanovištích.

Navržená úprava by měla vést ke snížení počtu případů moru včelího plodu tím, že ve více případech dojde k celkové likvidaci stanoviště, a o to méně bude vyvstávat podezření v následující sezóně.

K bodu 8 [§ 7 odst. 1 písm. c) bod 2]:

Navrhuje se jednak drobné snížení procentuální hranice pro možnost utracení pouze pozitivních včelstev (viz odůvodnění k bodu 6), jednak se doplňuje podmínka, že v případě utrácení pouze pozitivních včelstev na stanovišti musí být provedena opatření podle bodu 8, jinak by byla pravděpodobnost recidivy vysoká. Pokud je však zřejmé, že není možné tato opatření splnit, přistupuje se ke kompletní likvidaci. Před ukončením opatření se provádí kontrola dezinfekce nespalitelného materiálu a včelínů. Pokud se likviduje částečně, musí na tuto likvidaci navazovat i další opatření provedená včelařem; u částečné likvidace by měla být provedena obměna díla u zbývajících včelstev. Tímto postupem se výrazně snižuje pravděpodobnost pozitivního výsledku měli u dalšího vyšetření.

K bodu 9 [§ 7 odst. 1 písm. c) bod 4 a § 11 odst. 1 písm. c) bod 3]:

V ustanovení se namísto ustavení likvidační komise stanoví, že je likvidace prováděna za přítomnosti krajské veterinární správy. Změna vychází z požadavků aplikační praxe

a i s přihlédnutím k tomu, že podle veterinárního zákona se ani v případě jiných nebezpečných nákaz likvidační komise neustanovuje.

K bodu 10 [§ 7 odst. 1 písm. c) bod 8]:

Navrhuje se zpřesnění stávajícího textu.

K bodu 11 [§ 7 odst. 2 písm. a)]:

V navrhovaném ustanovení se upravují opatření nařizovaná chovatelům v ochranném pásmu. Stanoví se primárně povinný odběr vzorků měli, a pokud je potřeba, pak i další vzorek – odběr vzorků včel ošetřujících plod. Měl je ideální druh vzorku v ochranných pásmech, protože bývá pozitivní už v preklinické fázi. Oproti tomu med je velmi snadno falšovatelný vzorek, což není v ochranném pásmu žádoucí, a proto se možnost odběru těchto vzorků vypouští.

Zároveň se prodlužuje lhůta od posledního laboratorního vyšetření na původce moru včelího plodu ze 4 měsíců na 6 měsíců. Při lhůtě 4 měsíců vyšetření probíhá až třikrát ročně, což je příliš zatěžující pro včelaře, a to jak ekonomicky, tak organizačně. Prodloužení platnosti ze 4 na 6 měsíců má zanedbatelný vliv na případné šíření nákazy.

K bodu 12 [§ 7 odst. 2 písm. b) a § 11 odst. 2 písm. b)]:

Stejně jako u bodu 10 se navrhuje prodloužení lhůty od posledního laboratorního vyšetření na původce moru včelího plodu ze 4 měsíců na 6 měsíců, a to pro účely přemísťování v ochranném pásmu. Shodná změna se pak navrhuje i u nákazy hnilobou včelího plodu.

K bodu 13 [§ 7 odst. 3]:

V navrhovaném ustanovení se na základě praktických zkušeností prodlužuje doba, po kterou se opětovný výskyt moru včelího plodu na daném stanovišti považuje za recidivu původního ohniska, na 2 roky. V případě opětovného potvrzení výskytu moru se likviduje celé stanoviště vždy. Zároveň se zpřesňuje znění ustanovení, neboť se celé ustanovení § 7 týká výhradně moru včelího plodu.

K bodu 14 [§ 7 odst. 4]:

V ustanovení odstavce 4 se vypouští podmínka, aby byla v ochranném pásmu splněna nařízená opatření k tlumení moru včelího plodu a zároveň všechny odebrané vzorky podle odstavce 2 písm. a) prokázaly negativní výsledek. Podle stávajícího znění je velice problematické ukončit nařízená opatření. Většinou je některý ze vzorků odebraných v pásmu pozitivní a v případě potvrzení nákazy se vyhláší nové pásmo; pásma se pak mohou vzájemně překrývat. V dané oblasti (například v průběhu 2 měsíců) může být platných více nařízených opatření, a to s různými termíny vyšetření. Je tedy nutné zjednodušit proces ukončení opatření, což nebude mít v žádném případě negativní dopad na zvýšení rizika šíření nákazy, ale bude mít výrazně příznivý dopad na organizaci vyšetření v ochranných pásmech. Za současného znění by pásma v některých oblastech byla takřka nezrušitelná.

K bodu 15 [§ 8 písm. b)]:

V ustanovení § 8 písm. b) se navrhuje umožnit úřednímu veterinárnímu lékaři po odebrání vzorků plástů se zjištěnými klinickými změnami na plodu k laboratornímu vyšetření rozhodnout o odběru vzorků měli, a to na základě odborného posouzení při klinickém vyšetření.

K bodu 16 [§ 8 písm. e)]:

Do ustanovení § 8 se přidává nové písmeno e), jehož účelem je přiblížit postupy vyšetřování moru včelího plodu a hniloby včelího plodu. S ohledem na nové laboratorní možnosti je v současné době možné vyšetřovat na hnilobu včelího plodu metodou PCR, přičemž vyšetření směsného vzorku měli velice dobře indikuje podezření z nákazy.

K bodu 17 [§ 10 odst. 2]

Doplnění odstavce 2 je navrhováno obdobně jako v u moru včelího plodu. Jedná se o případy, kdy na stanovišti dojde k úhynu včelstev a úřední veterinární lékař musí mít možnost i z těchto uhynulých včelstev dle svého odborného posouzení odebrat vzorek. V případě, že bude tento vzorek laboratoří vyšetřen jako pozitivní, je jednoznačně potvrzeno, že stanoviště má potvrzený výskyt hniloby včelího plodu.

K bodům 18 a 19 [§ 11 odst. 1 písm. c) body 1 a 2]:

V ustanovení § 11 odst. 1 písm. c) bodech 1 a 2 se navrhuje nastavit obdobný postup řešení ohniska hniloby včelího plodu jako při moru včelího plodu. Hniloba včelího plodu svojí povahou není tak závažná jako mor včelího plodu, ale je v současné době řešena přísněji. Podle legislativy EU však není tato nákaza řešena vůbec. Původce nákazy je nesporulující, a proto již není odůvodnitelný přísnější postup, než je u moru včelího plodu, a to i s přihlédnutím k tomu, že v současné době jsou k dispozici nové laboratorní možnosti screeningu. S ohledem na to, že již není tato nákaza raritní, je nutné i s ohledem na odborné publikace a doporučení vědeckých pracovníků potřeba upravit přístup Státní veterinární správy.

K bodu 20 [§ 11 odst. 1 písm. c) nový bod 8]:

Cílem nově vloženého bodu je stanovit u hniloby včelího plodu obdobný přístup jako u moru včelího plodu, kdy v případě likvidace pouze pozitivních úlů je nutné tento postup podmínit provedením dalších nezbytných opatření pro zbývající včelstva na stanovišti. Vzhledem k tomu, že původce hniloby včelího plodu není sporulující bakterie, je stanovena teplota parafínové lázně na 100 °C.

K bodu 21 [§ 11 odst. 2 písm. a)]:

V ustanovení písmene a) se navrhuje s ohledem na vývoj nakažové situace a rozvoje laboratorní diagnostiky hniloby včelího plodu nově upravit vyšetřování v ochranném pásmu. Metoda vyšetření měli na hnilobu je nová a velmi se v ochranném pásmu osvědčila, neboť si již sami včelaři nechávali vyšetřovat vzorky na vlastní náklady.

K bodu 22 [§ 11 odst. 3]:

Vkládá se nový odstavec, který reaguje na doplnění možnosti likvidace pouze pozitivních úlů.

K bodu 23 [§ 11 odst. 4]:

V návrhu ustanovení se podobně jako u moru včelího plodu vypouští podmínka, aby byla v ochranném pásmu splněna nařízená opatření k tlumení hniloby včelího plodu a zároveň všechny odebrané vzorky podle odstavce 2 písm. a) prokázaly negativní výsledek. Podle stávajícího znění by bylo velice problematické ukončit nařízená opatření vzhledem k zavedení vyšetřování vzorků v ochranném pásmu. Je velice pravděpodobné, že některý ze vzorků odebraných v pásmu bude pozitivní a v případě potvrzení nákazy se vyhláší nové pásmo; pásma se pak mohou vzájemně překrývat. V dané oblasti (například v průběhu 2 měsíců) může být platných více nařízených opatření, a to s různými termíny vyšetření. Je tedy nutné zjednodušit proces ukončení opatření, což nebude mít v žádném případě negativní dopad na zvýšení rizika šíření nákazy, ale bude mít výrazně příznivý dopad na organizaci vyšetření v ochranných pásmech. Za současného znění by pásma v některých oblastech byla takřka nezrušitelná.

K čl. II:

Nabytí účinnosti vyhlášky je navrženo k 1. lednu 2026.